

4. Платонова, Н.М., (2006), Агрессия у детей и подростков, РЕЧЬ, Санкт-Петербург, С. 9.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЦІННІСНО-МОТИВАЦІЙНОЇ СФЕРИ У МОЛОДІ З ОБМЕЖЕННЯМИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

УДК 159.923.2

*Кривак К.В.,
студентка спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Ціннісно-мотиваційна сфера є стрижневою й глибинною за своєю природою ланкою внутрішнього світу особистості. Ціннісні орієнтації, як і ставлення людини до дійсності, є вічним чинником людського існування, без нього неможливе також і життя особи з інвалідністю. Адже завдяки цінностям особистість відчуває себе цілісно в оточуючому її світі.

Проблема розвитку ціннісно-мотиваційної сфери у людей з обмеженнями життєдіяльності **стала метою нашого** соціально-психологічного дослідження.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні й дослідницькі питання, що розкривають концептуальні підходи до проблеми людей з інвалідністю, порушено у працях Л.С. Виготського, А.В. Запорожець, Т.О. Комар, А.Р. Лурії, В.М. Сіньова, І.В. Чухрій, А.Г. Шевцова, зарубіжних вчених А. Адлера, М. Селігмана, Е. Фромма, Ф. Фукуями та ін. Феномен цінностей та мотивації є найбільш суперечливим і неоднозначним для вивчення. В існуючій на сьогоднішній день літературі, присвяченій даній проблематиці, поняттям цінність та мотивація, їх визначенню і змісту приділяється чимала увага, причому розуміння цінностей та мотивації представлено в різноманітті різних, альтернативних підходів і концепцій.

Проблеми ціннісної орієнтації розглядалися такими науковцями, як: Б.Г. Ананьєв, А.Г. Здравомислов, І.С. Кон, А. Маслоу, В.М. Мясищев, Н.Ф. Наумова, М. Рокич, В.О. Ядов та інші. Вони акцентують увагу на впливі та значущості ціннісних орієнтацій особистості в сучасному суспільстві.

Проблеми мотивації висвітлюються в роботах В.К. Вілюнаса, Ж. Годфруа, І.А. Джідарьяна, В.А. Іванникова, Є.П. Ільїна, К. Мадсена, ін.

Мета наукової публікації. Провести теоретичний аналіз проблеми розвитку ціннісно-мотиваційної сфери молоді з інвалідністю.

Виклад основного матеріалу дослідження. Рання дорослість є періодом, який настає після юності й характеризується стабільністю у психофізіологічному, психологічному та соціальному аспектах розвитку.

На цьому етапі людина активно реалізує свій особистісний потенціал у різних сферах життєдіяльності (Крайг, Г., 2000).

Людина з інвалідністю має ряд специфічних соціально-психологічних проблем. Найбільш поширеними є ізоляція і фрустрація. Самотність є значущим компонентом в структурі негативних переживань. Ці особливості можуть вплинути на ціннісно-мотиваційну сферу особистості людей з інвалідністю (Крайг, Г., 2000).

Молодість визначається дослідниками, як перша фаза ранньої дорослості. Це, перш за все, період створення сім'ї і влаштування сімейного життя, час опанування обраною професією, визначення ставлення до суспільного життя і своєї ролі в ньому.

Ціннісно-мотиваційна сфера складає найважливіші елементи внутрішньої структури особистості, закріплені життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю його переживань і відмежовує значуще, істотне для даної людини від незначного несуттєвого. Це головна і багатогранна вісь свідомості, забезпечує стійкість особистості, спадкоємність певного типу поведінки і діяльності та виявляється у спрямованості потреб та інтересів (Крайг, Г., 2000).

Соціальна ситуація розвитку у періоді ранньої дорослості полягає в активному залученні в сферу суспільного виробництва, сферу трудової діяльності, а також створенні власної сім'ї і вихованні дітей. Суб'єктивно соціальна ситуація розвитку визначається прагненням до самостійності, незалежності та відповідальності. Усвідомлення особистої відповідальності за своє життя і життя близьких, готовність прийняти її – ключове переживання соціальної ситуації розвитку ранньої дорослості.

В ціннісному аспекті дорослість пов'язують з творчістю в системі суспільних діяльностей та екзистенційних цінностей. У всіх сферах життя виявляється сильне прагнення до особистісної експансії, самовираження. В першу чергу, ці тенденції чітко виявляються при виборі професії, здійсненні професійного самовизначення і початку самостійної професійної кар'єри. Для чоловіків «створення життєвої спільноти» та початок професійної кар'єри – найважливіші завдання цього віку. Для жінок на перше місце часто виходить відповідальність за створення особистого оточення – партнера, сім'ї, дітей, хоча прагнення кар'єрних досягнень актуальне для сучасних жінок не менше, ніж для чоловіків. Якщо вирішення цих завдань сповільнюється або пов'язане з низкою труднощів, то суб'єктивно це сприймається як дефіцит, недостача, і людина спрямовує всі сили, щоб їх поповнити. Це вимагає від даного періоду розвитку творчих здібностей особистості.

В молодості оформлюється здатність і потреба щодо моральної саморегуляції, оскільки ніхто інший безпосередньо не контролює поведінку і способи задоволення потреб особистості – відбувається передача відповідальності людини за саму себе. Із зміною життя, з тією новизною, яку несуть самостійність і відповідальність людина змінюється:

вона починає глибше розуміти закони людського життя, визначає своє місце в ньому, життєву мету, стає більш активною у їх досягненні (Леонт'єва, Д.О., 1998). На період молодості може негативно вплинути вимушена подібність, однаковість, відсутність подій в житті. З неї може початися деградація особистості, яка має непомітні для самої людини форми. Зазвичай, вона проявляється в зниженні мотивації, накопиченні негативних емоцій, байдужості. При цьому знижуються і навіть зовсім зникають інтелектуальні інтереси, їх витісняють «буденні міркування», банальності, плітки, скарги на невдале життя, заздрість, необґрунтовані амбіції і претензії, які пов'язані з визнанням своєї значущості. Деградація особистості призводить до інволюційних вікових змін, швидше починається старіння (Томчук, М.І., та ін. 2012).

Висновки. Встановлено, що у молодих людей з обмеженнями функцій життєдіяльності можуть виникати труднощі формування ціннісних орієнтацій, адекватних їх віковому періоду. Виникнення зазначених особливостей може бути спричинено фактом наявності обмежень життєдіяльності.

Перспективи подальших досліджень. В подальшому дослідженні планується розробити психодіагностичний комплекс для проведення емпіричного дослідження ціннісних орієнтацій молоді з інвалідністю.

Список використаної літератури.

1. Козлова, Е.М., (2001), Проблема мотивации. / Е.М. Козлова - Москва, С. 9.
2. Крайг, Г., (2000), Психология развития / Г. Крайг, Питер, СПб., 425 с.
3. Леонт'єв, Д.А., (1998), Ценностные представления в индивидуальном и групповом сознании: виды, детерминанты и изменения во времени // Психол. обозрение, № 1., С. 13-25.
4. Томчук, М.І., Комар, Т. О., (2012), Особливості психологічного розвитку особистості студентів з обмеженими можливостями / М.І. Томчук, Т.О. Комар. – Збірник наукових праць, № 62, серія: педагогічні та психологічні науки, НАДПСУ, Хмельницький, С. 76–180.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ «Я-КОНЦЕПЦІЇ» В РАННІЙ ЮНОСТІ

УДК 159.92

*Крохмалюк Н. В.,
студентка спеціальності 053 «Психологія»,
освітнього рівня «Магістр»,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Стрижнем сучасного виховного процесу є формування життєвої позиції людини, становлення її як